

Entrevista a Jeroni Albertí, ex-president del Parlament Balear i d'Unió Mallorquina

“L'Operació Reformista va frustrar un canvi de govern a les Illes”

Jeroni Albertí ha estat un dels grans protagonistes de la transició i dels deu anys d'autonomia a les Illes Balears. Allunyat de la política, aparentment, des de fa dos anys, en aquesta entrevista analitza els fets més importants de l'autonomia balear i anuncia el seu possible retorn.

Ara que fa quasi dos anys que ha deixat la política activa, ¿no l'enyora?

—No, deixar la política no m'ha provocat gens d'enyorança. No crec en allò que es diu que la política no es pot deixar.

—¿I com es produeix la seva entrada en política?

—La realitat és que em vaig presentar dins les llistes d'UCD al Senat com a independent, i era l'únic de tot Balears. Jo, en aquell temps, pensava que el meu lloc era el de liderar un moviment empresarial que tot just començava. Eren un grapat de coses que jo estava convençut que constituïen una feina important en la societat. Però per diverses circumstàncies vaig acceptar d'anar de candidat a senador per UCD.

—L'any després d'aquestes primeres eleccions del 1977, es constitueix el Consell General Interinsular, presidit per vostè. ¿Com recorda aquella data?

—La constitució del CGI al Castell de Bellver fou per a mi un dels dies més emocionants que he viscut. Quan estàs dins la política, en plena discussió de la Constitució que havia de crear l'Espanya de les autonomies, l'acte de Bellver era la demostració que el poble tenia sentiment autonomista, que volia realitzar-se com a país encara que jo m'atreviria a dir que molta gent no sabia molt bé què significava aleshores l'autonomia. Record que vaig convidar a assistir-hi els presidents de les comunitats de l'antiga Corona d'Aragó. Va ser un dia d'aquells que et fan sentir.

—El fet més espectacular fou la manifestació del 29 d'octubre del 1977 que reuní, sota el lema “Volem l'Estatut”, més de trenta mil persones. Ara, en canvi, pareix com si aquella alegria autonomista estigués un poc esvaïda, ¿no ho creu així?

—Jo crec que durant aquests anys no hi ha hagut una resposta convincent per a la gent, que s'esperava més de l'autonomia. I la gent s'ha anat desentenciant perquè no hi ha hagut un aprofundiment del sentit de poble, no sols cultural, sinó també econò-

mic, i perquè no hi ha hagut un projecte de futur col·lectiu.

—¿I per què no s'ha fet?

—Bé, tenint en compte que l'any 1983 va ser AP qui governà... No sé que hauria passat amb el PSOE... Però tenint present que AP va ser el partit que més havia contestat l'Estatut, fins i tot aixecant-se de la taula sense votar... Bé, hem anat avançant, però no hi ha hagut una autèntica demostració de voluntat de potenciar els nostres signes d'identitat, de potenciar un projecte de país. Això ha desencisat molta gent que veu que l'autonomia només ha consistit a canviar la Diputació per la Comunitat. Cal fer més ús de l'Estatut, en lloc de queixar-se tant de si el que hi ha no és bo. Això que es diu que amb aquest Estatut no es pot fer res..., jo no hi estic d'acord, gens. Amb l'Estatut es poden fer moltes coses.

—Quan es constituí el Consell General Interinsular (CGI) i s'havia de parlar de quasi tot, ¿hi hagué perill de trencament de la unitat lingüística, d'allò que s'ha dit “valencianització”?

—El perill existí, però per poc temps. Record que a la primera reunió del CGI es plantejà la qüestió valenciana en el sentit de la definició de la llengua i de la bandera. Jo tenia clar des del principi que no podríem permetre que la situació es “valencianitzàs” i, així, forçarem una declaració clara que la llengua pròpia de les Balears era la catalana, amb les modalitats pròpies de cada illa. I quant a la bandera decidírem de crear una Comissió per a estudiar-ho. Això possibilità que oficialment el català fos la nostra llengua i que arrancàssim del govern central el Decret sobre l'Ensenyament del català a les Illes. I no fou cosa fàcil: a Madrid, i dins el partit d'UCD, no entenien que volguéssim aquest decret... En fi, oficialment el tema de la llengua s'acabà en aquell moment.

—L'any 1982 vostè trenca amb UCD i crea Unió Mallorquina, ¿com es produeix el trencament?

—El trencament amb UCD vingué per la raó que jo, que havia estat al comitè executiu nacional, em vaig adonar que el partit volia frenar el que la Constitució ens donava en la qüestió autonòmica. Jo volia crear Centristes de Balears com un grup independent que se sumàs als diputats d'UCD. Landelino Lavilla no ho va entendre. Vaig perdre la proposta i només em quedaven dues opcions: o fer el que vaig fer, és a dir dimitir de tot i crear un partit des del carrer, o bé el que feia molta gent: mantenir-se en els llocs de poder amb altres. Jo pensava que aquesta darrera opció no era ètica. Així que vaig començar amb la creació d'Unió Mallorquina, un partit que no tenia més que la il·lusió de lluitar i de treballar per aquesta terra nostra.

—En 1983 es fan les primeres eleccions autonòmiques. El PP, aleshores Coalició Popular, obté el mateix nombre d'escons que el PSOE. Vostès, vull dir Unió Mallorquina, tenien la clau del govern i optaren per donar suport al PP, un partit que no havia votat l'Estatut i que tenia un sentiment autonomista dubtós, si més no en aquell temps. ¿Per què li donaren suport?

—Nosaltres aleshores érem un partit molt jove, amb manca d'estructura. Fèrem el congrés fundacional el 10 de març i les eleccions van ser pel maig. Vull dir que tot es va fer amb molta pressa. Compulsàrem l'opinió del partit i semblava que majoritàriament la nostra gent era autonomista, però més de dreta que no d'esquerra. I d'aquí ve el pacte amb el PP. Però va ser un pacte amb condicions: primer, que no entràvem en el govern; segon, que volíem llibertat en temes en els quals sabíem que no podríem arribar a acords amb el PP: cultura i ordenació del territori. En aquests dos temes teníem llibertat d'acció total. Això ens va dur problemes, ja que cada vegada que fèiem ús d'aquesta potestat d'actuar lliurement, des del govern ens deien que rompiem el pacte, la qual cosa no era certa. Crec que la tasca d'Unió Ma-

llorquina en aquells anys, pel que fa a la defensa de la cultura i llengua nostra i a la defensa del medi ambient, va ser molt important i no ha estat prou valorada mai.

—A finals del 1985 les relacions entre el govern i UM eren de pràctica ruptura. De fet, es va estar a punt de presentar una moció de censura contra Gabriel Canellas. Una moció que es deia que tenia el suport de Jeroni Albertí i UM. Però a darrera hora aquesta moció no es presentà. ¿Què va passar realment?

—La moció de censura estava preparada i, posteriorment, hi hagué una moció de confiança de Canellas que va ser conseqüència de la primera. El que va passar és que Unió Mallorquina ha tengut una gran influència negativa per la seva participació en l'Operació Reformista. Nosaltres estàvem d'acord amb la moció de censura i el fet de participar en l'Operació Reformista l'avortà.

—¿Em diu que Miquel Roca impossibilità la moció contra Canellas?

—En aquell moment hi havia les eleccions a Galícia. Jo vaig parlar amb Miquel Roca i em digué: "Si tu que ets home significat dins l'Operació Reformista permetes que el teu partit canviï un govern (el de Canellas) per un altre de socialista, la gent que ens finança no ho entendreà".

—¿I acceptaren?

—Li férem cas, i no li n'havíem d'haver fet. Crec que aquell moment va ser un moment important per a Unió Mallorquina. Si en lloc d'haver dit sí haguéssim sortit de l'Operació Reformista crec que avui Unió Mallorquina seria un partit que estaria en una situació molt diferent de la que es troba actualment. L'Operació Reformista ens va fer molt de mal i el pitjor va ser de no poder dur a terme aquella moció de censura que estàvem tots convençuts que havíem d'haver presentat.

—¿Se n'ha penedit moltes vegades?

—Sí, sí... moltes. Miri, jo creia que en aquells moments Espanya necessitava una opció com l'Operació Reformista per a ser alternativa al PSOE. Creia que tot el que hi havia no ho seria mai. A més l'Operació Reformista ens permetia a nosaltres de tenir una implantació a totes les Illes (Unió Mallorquina només tenia aleshores, i ara, implantació a Mallorca). Jo tenia la seguretat que una opció amb voluntat de guanyar a Balears no pot tenir implantació només a Mallorca, i l'Operació ens permetia de crear la Federació Reformista Balear, amb la composició del Parlament un poc corregida. Jo en aquells temps tenia aquesta obsessió i l'Operació ens ho resol·lia. Després del fracàs haguérem de partir

pràcticament de zero. Jo volia estructurar a totes les Illes, però... parlant clar, des del Consolat de Mar es feien maniobres... No els interessava una UM amb implantació a totes les Illes. M'enganyaren dins el partit...

—¿L'enganyaren els propis companys?

—Sí, sí, i amb instruccions, lògicament rebudes.

—¿Rebudes del govern?

—Pens que sí. El govern volia que fòssim el complement per a fer els vots necessaris per a la majoria, però res més. És a dir, els fa por un partit nacionalista amb implantació a totes les Illes, perquè a la llarga hauríem arribat a tenir força electoral per a poder governar. I crec que a la llarga anirà per aquí.

—I d'aquí a la sortida...

—Sí, quan vaig veure que sempre treballar i lluitar per fer de complement del Partit Popular... doncs, me'n vaig a ca meva i que s'ho facin ells sols. Des d'aquell moment Unió Mallorquina es convertí en el satèl·lit del PP. Ara sembla que torna a tenir ganes, de volar sola, però l'objectiu ha de ser d'arribar a tenir un partit d'implantació a totes les Balears.

—Quan UM decidí de no donar suport a la moció de censura, ¿potser fou el moment políticament més important d'aquests deu anys?

—Crec que sí. Hauria pogut canviar totalment el signe polític d'aquestes Illes. No se sap mai què hauria passat, perquè pactar amb partits estatals és sempre una incògnita, però crec que ara la situació, sobretot pel que fa a la protecció d'àrees naturals, seria molt distinta.

—Es un poc fort el que diu. Sembla que si Gabriel Cañellas continua governant a les Balears, ho degui a vostè o a Miquel Roca...

—(Rialles). Home, no crec que ell pensi el mateix, és clar; però, l'Operació Reformista va frustrar un canvi de govern en aquestes Illes.

—¿I com s'explica que menys de dos anys després vostès tornin a pactar amb el PP, l'any 1987, i en aquesta ocasió a més entrant a formar part del govern?

—Bé, a l'any 1987, després de les eleccions autonòmiques, la situació no era igual al 1983. Amb nosaltres, el PP no feia la majoria absoluta, necessitava el CDS. En aquell moment jugàvem a quedar en l'oposició o que el PP ens donàs una certa presència dins les institucions públiques...

—I optaren per assegurar llocs de poder.

—Dins el partit hi havia ganes de llocs. UM havia passat la síndrome del refor-

misme, i estàvem en una situació difícil. Havíem fet un gran esforç a les eleccions. Un esforç de tot tipus, tant econòmic com personal, per aconseguir com a mínim quatre diputats que ens assegurassin grup parlamentari propi; i la veritat és que va ser un gran esforç, després del desastre de l'Operació Reformista que ens deixà pràc-

JOAN CELJA

“Es comença a veure molta gent que pensa que les coses no poden continuar com fins ara.”

tament amb l'encefalograma pla. Si nosaltres haguéssim tret cinc diputats, i així hauríem tengut la clau del govern, ens ho hauríem pensat millor, però hi havia el CDS. En aquella conjuntura va ser quan vam oferir d'entrar en el govern —sempre des de la perspectiva que jo sabia que era mala cosa—. Un partit petit, quan entra en un govern, té el risc que els senyors que ocupen els càrrecs defensin més la seva

JOAN CELJA

“M'he penedit moltes vegades d'haver entrat en l'Operació Reformista.”

posició que no el partit. I, segon, adopta un compromís solidari amb una acció de govern.

—¿Per què no s'oposà al pacte, si ho veia clar?

—Jo aleshores havia perdut, s'ha de dir clarament, una certa capacitat de convenciment. Tots els qui pensaven que havíem

d'anar amb el Reformisme, després deien que la culpa de tot havia estat del president, meva. Les coses són així: quan va bé, l'èxit és de tothom; quan van malament, la culpa és només d'un. En aquell moment jo no vaig tenir la força moral, honestament ho dic, de forçar que no entràssim en el govern. El partit passava una crisi forta, i si no condicionaven el meu liderat dins el partit, sí que condicionaven les meves decisions, perquè jo era el responsable d'haver duit el partit al desastre de l'Operació Reformista.

—I arribam al congrés del 88 on vostè prova de reconstruir el partit, però sense aconseguir-ho.

—Sí, des de les eleccions, i l'entrada al govern, es creà tot el sistema per a impedir que nosaltres ens implantàssim a les altres illes, on ja hi havia gent que ens esperava. I va ser en el congrés quan em van enganyar.

—¿Qui el va enganyar exactament?

—La gent que estava en llocs de govern, Pere J. Morey (conseller d'Agricultura), Guillem Vidal (diputat i vice-president del Consell Insular) i companyia. Jo els vaig dir clarament que podíem fer una llista de consens on cabés tothom, però ells volien una llista d'enfrontament. El que ells volien era dominar el partit, però amb n'Albertí, que era qui duia els vots, la qual cosa no vaig acceptar. No volia tenir res a veure amb gent que no creia gens en el projecte, i va ser quan vaig decidir d'anar-me'n a ca meva.

—Sent president del Parlament (1987-1991) vostè s'implicà molt en l'aprovació de la Llei d'Espais Naturals (LEN). Alguna vegada ha dit fins i tot que pensava que aquesta llei justificava tots els anys d'autonomia.

—Sí, sí, efectivament. Aquesta llei demostra la importància de tenir un Parlament autònom. Jo fins i tot vaig dir que, si no aconseguia aprovar durant aquella legislatura la LEN, no em retirava de la política, però que si aconseguia que s'aprovàs me n'anava. I ho vaig aconseguir. O millor dit, el Parlament ho va aconseguir. Crec que aquesta llei demostra que l'autonomia serveix per a fer país, serveix per a posar les bases que nosaltres volem per al futur d'aquest país.

—¿Sent una llei tan important, què sentí quan el Parlament la reformà el mes de desembre passat?

—Ha estat una de les coses que més m'han disgustat d'haver deixat la política... Però jo me n'havia d'anar. Per moltes circumstàncies jo havia de deixar la política, duia massa coses. Però en fi, he de dir que

lògicament estic contra la reforma de la LEN i no perquè sigui molt o poc el que s'ha reformat, no. Pensa que sent una llei tan important, amb la ressonància internacional que va tenir, només el fet de dir que ara es reforma per desprotegir ja és negatiu per a la promoció turística. Per la LEN es va donar a les Balears un premi per la conservació de la natura, i ara, un any després, ja podem tornar el premi. I a més, aquesta reforma desvirtua allò que deia abans, el projecte de futur per a aquest país. I la reforma significa que hi ha gent que no creu en aquest projecte de país.

—*¿Es refereix al govern del PP?*

—Em referesc a la gent que tenia l'opunitat de fer la reforma i la va fer.

—*En aquest cas també es refereix al seu ex-partit, Unió Mallorquina. ¿Com veu que UM hagi donat suport a les tesis desproteccionistes del PP?*

—Em sembla negatiu. El que passa és que a vegades tampoc es pot veure clarament des de fora el que ha motivat el fet que hi donassin suport. Jo hi veig un fet negatiu i un de positiu. La intervenció d'UM ha possibilitat que no es desprotegís tot el que s'hagués pogut desprotegir. Crec que UM estava davant una situació que fes el que fes —excepte que no se reformàs la LEN, i això estava assegurat per l'existència d'un trànsfuga— era negatiu. És a dir, crec que UM davant una situació negativa ha fet el possible perquè la reforma fos el menys negativa possible.

A pesar d'això, crec que UM pot ser el partit que porti un projecte de futur per al país. Crec que era en una entrevista a EL TEMPS que Cullell deia que quan es formava Convergència no es demanava a la gent si era de dreta o d'esquerra, senzillament els preguntaven si volien dur endavant un projecte polític que intentàs crear un país on la qualitat de vida fos millor. Això és el que fa falta aquí.

—*¿Encara continua considerant UM com el seu partit?*

—Jo consider que fins fa poc temps UM era un projecte frustrat. Ara hi ha l'esperança que torni a ser el partit que era.

—*¿Vol dir des que Maria Antònia Munar n'és la presidenta?*

—Sí, efectivament. I si continua actuant amb l'energia amb què ho fa ara UM pot tornar a ser el partit que jo tenia dins el meu cap quan el vaig fundar.

—*¿No hi ha ara el perill que vostè va haver de patir, que des del govern es torni a frustrar el projecte?*

—Crec que s'ha clarificat molt la situació. Els càrrecs electes que queden dins UM són dos diputats. Haurà de fer menys cas de la gent que està en el govern. Crec que caldrà prescindir-ne perquè en la meua opinió des del govern es continua intentant boicotejar UM precisament aprofitant els llocs del govern que té UM.

—*¿Amb l'equiescència del membre d'UM que participa en el govern?*

—No amb l'equiescència, sinó amb la participació directa. UM ha de prescindir d'aquesta gent, perquè els càrrecs són molt estimats per qui hi seu.

—*L'únic membre del govern d'UM és el conseller de Cultura, Bartomeu Vidal.*

—Crec que és un al·lot que té vocació

vant... Jo no dic que no hi torni a participar, des del lloc que sigui. Crec que val la pena. Però sempre que l'experiència d'aquests deu anys serveixi per a no cometre els mateixos errors, els que jo vaig cometre.

—*Un projecte com el que vostè reclama s'ha provat en diverses ocasions i sempre ha fracassat. ¿Què passa ara que no passava abans perquè pugui reeixir?*

—Es necessita una classe mitjana més participativa del que és, o ha estat, la balear. Nosaltres tenim una societat molt liberal en costums, però molt conservadora en qüestions de cartera. I ara els estan tocant la cartera. El nivell impositiu que hi ha, difícilment el poden suportar les empreses. A les Balears s'ha patit massa de passar de tot, de pensar que amb el vot ja basta. A mi, fa menys d'un any em proposaren de

tornar. I ho vaig dir clarament: amb el vot no en tinc prou, vull gent que estigui disposada a treballar, a lluitar pel país. Crec que és necessari un grup de persones amb capacitat. I crec que aquest grup existeix i s'està a ca seva, però amb la consciència clara que no poden estar-s'hi gaire temps més...

—*¿I es veuen molt sovint aquest grup de persones?*

—(Rialles). Es comencen a veure i es veuen també amb gent descontenta, ¡però no donaré cap nom! Comença a veure's gent que pensa que no poden continuar les coses igual que fins ara. I això no s'havia donat mai. Crec que hi ha una certa inèrcia en aquest sentit,

en el sentit que et trobes amb molta gent i tothom et demana mútuament el mateix: "¿Quan tornes?". No fa tant de temps la resposta era sempre la mateixa: "Ni me'n parlis". Ara la resposta sol ser: "Parlame". És significatiu.

—*En altres paraules, ¿a les eleccions de 1995, hi serà present en primera línia?*

—En primera línia, no; donant suport, sí. Bé, vaja, no ho sé. Jo crec en un projecte i no en ambicions personals. La qüestió del liderat ve per selecció natural.

La gent sempre confia més en uns que no en altres. És aquell en qui confia la gent que ha d'anar davant. I gent amb aquesta capacitat n'hi ha. Na Maria Antònia Munar n'és una. El que tenc clar és que qualsevol projecte ha de néixer des d'Unió Mallorquina.

Miquel Payeras

Albertí l'animal polític

Jeroni Albertí es retirà de la política, vençut per molts. Sobretot pel seu gran enemic polític, Gabriel Canellas. Ara, quan ja ha arreglat algunes qüestions domèstiques, pensa en tornar. No ho pot evitar. Qui ha estat protagonista de la política balear des del 1977, difícilment es pot conhortar amb una posició d'observador. És un animal polític. Un animal ferit. Com tot animal ferit quan torni a la càrrega ho farà amb més ganes i ràbia que mai. Se li nota.

nacionalista, però li agrada molt de ser conseller de Cultura.

—*Aviat farà deu anys de govern Cañellas. Faci'm una valoració de la figura política del president.*

—No, no, no... No hi vull entrar, no.

—*Jo el vaig entrevistar dos mesos abans de retirar-se de la política. Em vaig trobar amb un home cansat, jo diria que trist i desencantat. Ara, en canvi, el veig amb un optimisme i unes ganes de fer coses que transmeten la idea que podria tornar en qualsevol moment...*

—El que intent transmetre és un nivell d'entusiasme elevat per un projecte polític que encara és pendent de fer i que és necessari per a aquesta terra. Vaig decidir d'anar-me'n quan UM decidí la coalició amb el PP, perquè veia que no hi havia res a fer. Ara bé, la il·lusió de participar en un projecte que realment pugui tirar enda-